

TÜRKİYE'DE DIŞ BORÇLANMA YETKİSİNİN MEVZUAT VE SORUMLU KURUMLAR AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet Emin ALTUNDEMİR*

Özet

Dış borçlanmadan sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ile bunların görev ve sorumlulukları son yapılan kanuni düzenlemeler ile daha belirgin olarak ortaya konulmuştur. Özellikle 28.03.2002 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren 4749 sayılı "Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun"un en önemli özelliği, kamu finansmanı ve borç yönetimi alanında temel kanun olmasıdır. Bu makalede, 4749 sayılı Kanun, 5018 Sayılı Kanun, Anayasalar ve Genel Bütçe Kanunu çerçevesinde dış borçlanma yetkisi incelenmektedir. En başta Hazine Müsteşarlığı olmak üzere çeşitli kamu kurum ve kuruluşları dış borçlanmada yetkili kılınmışlardır. Bunlar; Hazine Müsteşarlığı, Bakanlar Kurulu, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Merkez Bankası, Dışişleri Bakanlığı'dır.

Anahtar Kelimeler: Dış Borçlanma, Hazine Müsteşarlığı, 4749 Sayılı Kanun.

Abstract

Assessing Authority of External Debt in Turkey By Laws And Responsible Public Institutions

Public bodies and institutions, are responsible for external debt, and their duties have been assigned explicitly by the recent changes in laws. Especially, Law no.4749 on the Regulation of Public Financing and Debt Management, was put into effect on March 28 2002, is one of the basic laws of public financial administration and includes provisions of considerable practical importance. In this study,

---

* Araş. Gör.; Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F., Maliye Bölümü.

authority of external debt will be examined by considering Law no 4749, Law no 5018, Constitutions, Annual budget laws. Different public bodies and institutions with the Undersecretariat of Treasury have been responsible for external debt. These; the Undersecretariat of Treasury, Council of Ministers, Ministry of Finance, State Planning Organization.

Keywords: *External Debt, The Undersecretariat of Treasury, Law No 4749.*

1. GİRİŞ

Kamu gelirlerinde ilk sırada vergiler yer almaktadır. Daha sonra sosyal güvenlik primleri ve kamu borçlanması gelmektedir. Vergiler tamamen bir kamu geliri iken; borçlanma ise, hem özel kesimin (şirketler ve şahıslar) hem de kamu kesiminin gelir kaynağıdır.

Son yıllarda yasama organı tarafından kabul edilen kanunlarla birçok alanda düzenleme yapılırken, kamu borçlanmasına yönelik kanuni düzenlemelere de gidilmiştir.

Genel olarak kamu borçlanma yetkisi, devletlerin egemenlik gücü neticesinde ortaya çıkan bütçe yetkisi ve özellikle vergilendirme yetkisi ile doğrudan bağlantılı bir yetkidir. Vergilendirme yetkisinin bir türevi olarak da düşünmek mümkündür (Karakoç, 2003: 70-71). Bu yüzden kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Anayasal çerçevede de yasama organı borçlanma konusunda yetkili kılınmaktadır. Daha sonra kanunlarla bu yetki, hükümet veya bir bakanlığa verilmektedir (Karakoç, 2003: 66).

Türkiye’de dış borçlanmada birden fazla kamu kurumu yetkilendirilmiştir. Her bir kurumun farklı görev ve sorumlulukları vardır. Dış borçlanma, bazı kurumların asli görevleri arasındayken, bazıları için ise asli görevlerine ek olarak verilmiş bir görevdir. Borçlanmanın her aşamasında bulunması gereken kurumlar olduğu gibi sadece bir aşamada yetkilendirilmiş kurumlar da mevcuttur.

Dış borçlanmayla ilgili mevzuat incelendiğinde, dış borçlanma prosedürü ve işlemleri ile dış borçlanmada yetkili kamu kurum ve kuruluşlarının tespiti mümkün olmaktadır. Dolayısıyla dış borçlanmaya ilişkin mevzuat öncelikle incelenecek ve daha sonra dış borçlanmadan sorumlu kamu kurum ve kuruluşları hakkında bilgi verilecektir.

2. DIŞ BORÇLANMAYA İLİŞKİN MEVZUAT

Dış borçlanmanın gerçekleşebilmesi için yasa ile yetkilendirmenin yapılması gerekmektedir. 1985 yılına kadar Maliye ve Gümrük Bakanlığı’nın yetkisinde olan borçlanma ve borç yönetimi, 1987 yılı bütçe kanununun 37/a maddesinde yapılan değişiklikle Hazine Müsteşarlığına ve

Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakana verilmiştir (Ulusoy, 2001: 38; Meriç, 1993: 11). Dış borçlanmanın gerçekleştirilmesi ile ilgili her türlü işlemi Hazine Müsteşarlığının Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü yapmaktadır. Dış borçlanmanın gerçekleştirilmesine müteakip muhasebeleştirme ve geri ödemeye ilişkin işlemleri ise, Hazine Müsteşarlığının Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğü gerçekleştirmektedir (Bal, 2001: 246).

Dış borç kaynaklarından olan yabancı devletler ve uluslararası mali kuruluşlardan borçlanma, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde olurken; diğer borçlanma kaynakları olan uluslararası banka ve uluslararası piyasalardan borçlanmada, borçlanma enstrümanları ve kredi anlaşmaları kullanılmaktadır.

Dış borçlanmayla ilgili temel mevzuat şunlardır(Bkz. Hazine Müsteşarlığı, 2003: 96-98; DPT, 2001: 167-173):

- Anayasalar,
- 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun (RG:11.06.1963–11425),
- 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (RG:20.12.1994–22147),
- 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (RG:09.04.2002–24721),
- 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu (RG:26.01.1970–13409),
- 1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun (RG:17.05.1969–13201),
- 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (RG:24.12.2003–25326),
- Genel Bütçe Kanunları.

Bu makalede; Anayasalar, 244 Sayılı Kanun, 4059 Sayılı Kanun, ilgili yıl bütçe kanunları ve özellikle 4749 Sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ile 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu incelenmiş olup diğer mevzuat hükümleri detaylı incelemeye tabi tutulmamıştır.

2.1. Anayasalar

1924 Anayasası, 1961 Anayasası ve 1982 Anayasasındaki dış borçlanmayla ilgili hükümleri incelemeye çalıştık.

Dış borçlanmada hukuki açıdan, borçlanan taraf ile borç veren taraf arasında birbirine üstünlük yoktur. Her iki taraf kanunlar karşısında eşittir. Aynı zamanda dış borçlanma, ülke kanunları ile uluslararası hukuk kurallarının birlikte değerlendirilmesini gerektirmektedir. Zira dış borçlanma, uluslararası anlaşmalarla yapılmaktadır. Bu anlaşmaların iç hukukumuzda yer edinebilmesi için Anayasalara hükümler konulmuştur. Dolayısıyla uluslararası anlaşmaların yürürlüğe giriş tarihi başta olmak üzere ortaya çıkacak hukuki sorunların çözümlenmesinde anayasa hükümleri yol gösterici olacaktır (Derdiyok, 1993: 46-47).

Uluslararası anlaşmaların kabulü için uluslararası anlaşmaları onaylama veya uluslararası anlaşmalara katılma kararları ile birlikte uluslararası anlaşmaları onaylama kanun/kararname veya uluslararası anlaşmalara katılmayı uygun bulma kanun/kararnamelerinde yetki, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Bakanlar Kurulu ve Cumhurbaşkanı arasında dağıtılmıştır. Anayasalarımızda bu konu ile ilgili hükümler yer almaktadır.

1924 Anayasası, uluslararası anlaşmaların onaylanmasını ve onaylamanın bir kanunla uygun bulunması şartını getirmişti. Yani Anayasanın 26.maddesinde TBMM'nin görevleri arasında, yabancı devletlerle sözleşme ve anlaşma yapmak ve akçalı yüklenme sözleşmelerini onamak ve bozmak sayılmış ve sadece TBMM tarafından yapılabileceği başka bir organa devredilemeyeceği belirtilmektedir. Ancak bu uygulama, zorlukları beraberinde getirmiş oldu ve Anayasaya aykırı bir şekilde, çıkarılan kanunlarla daha önceden yasama organının onayı alınmadan Bakanlar Kurulu bazı uluslararası anlaşmaları yürürlüğe koydu (Derdiyok, 1993: 48).

Anayasaya aykırı bir şekilde yapılan bu uygulama, 1961 Anayasası ile anayasa hükmü olarak benimsendi. Böylece uygulama ile anayasal hükümler örtüşmüş oldu. 1961 Anayasasında TBMM'nin görevi, uluslararası anlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak şeklinde değiştirilmiş ve akçalı yüklenme sözleşmelerini onamak ve bozmak görevi Meclise verilmemiştir. Böylece uluslararası anlaşmaları onaylama yetkisi TBMM'den alınıp Cumhurbaşkanıya verilmiştir. 1961 Anayasası 65.maddesinde temel kural olarak; uluslararası anlaşmaların onaylanması, TBMM'nin bir kanunla uygun bulması şartına bağlanmasına rağmen, aynı maddede bu kuralın istisnaları da sayılmıştır. Bu istisnalar; "İktisadî, ticarî veya teknik münasebetleri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan anlaşmalar, Devlet maliyesi bakımından bir yüklenme gerektirmemek, kişi hâllerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla" kanunla uygun bulunmak şartı aranmadan yayınlanma ile yürürlüğe konulabilir. Bu anlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde TBMM'nin bilgisine sunulur. Aynı zamanda, uluslararası bir anlaşmaya

dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan iktisadi, ticari, teknik veya idari andlaşmalar TBMM’nce uygun bulunması zorunluluğu yoktur. Bununla birlikte bu andlaşmalardan iktisadi, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz. Fakat Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü andlaşmaların yapılması TBMM’nin bir kanunla uygun bulması şartına bağlanmıştır.

1982 Anayasasında da benzer hükümler kabul edilmiştir. 1982 Anayasası 90.maddede TBMM’nin görev ve yetkileri sayılırken uluslararası andlaşmaları uygun bulma konusunda 1961 Anayasa metninin aynısı benimsenmiş ve son paragrafta “usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz” denilmektedir. Ayrıca 104.maddede Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri belirtilirken “milletlerarası andlaşmaları onaylamak ve yayımlamak” ifade edilmiştir.

2.2. 244 Sayılı Kanun

Anayasalarda yer alan uluslararası andlaşmaların onaylama ve yürürlüğe konulması esasları ve yukarıda belirttiğimiz istisnalar 31.05.1963 tarih ve 244 sayılı “Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun” kapsamında düzenlenmiştir. Kanunun 2.maddesinde milletlerarası andlaşmaları onaylama ve katılmanın bir kanunla uygun bulunması genel kuralı ve bu kuralın istisnaları yer almıştır. Kanunun 3.maddesinde ise, Bakanlar Kurulu kararı ile gerçekleşecek onaylama ve tasarruflar istisnalarıyla birlikte belirtilmektedir.

244 sayılı kanun, dış borçlanmayla ilgili uluslararası andlaşmaları yapmakta Bakanlar Kurulunu yetkili kılmıştır. Böylece yasama organının uygun bulmasına gerek kalmadan Bakanlar Kurulu kararı ile bu tür andlaşmalar yapılabilecektir. 244 sayılı kanunun 5.maddesinde Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı Devletlerle ve milletlerarası kurullarla veya bunlar adına hareket eden kurumlarla yapılmış olup Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlükte bulunan iki veya çok taraflı andlaşmaların iktisadi, ticari, teknik, veya idari hükümlerinin taşıdığı amaçların yerine getirilmesi gayesini güden iki veya çok taraflı andlaşmalar ile Türkiye Cumhuriyetine hibe, kredi veya sair suretlerle yardım sağlayan iki veya çok taraflı andlaşmalarını, iki veya çok taraflı borç ertelenmesi andlaşmalarını onaylamaya veya bunlara katılmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir denilmektedir.

Ayrıca 244 sayılı kanunla dış borçlanma konusunda aşağıdaki düzenlemeler getirilmiştir.

Dış borç andlaşmalarının parafe edilmesi, imzalanması veya bu andlaşmalara katılma bildirimlerinin yapılması için Türkiye Cumhuriyetinin temsilcilerinin tayini ve bu temsilcilerin yetkilerinin tespiti Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olur. Bu kararnameler Resmi Gazetede yayınlanmaz (244 SK, m.1).

Dış borç andlaşmalarının onaylanması veya bu andlaşmalara katılma; dış borçlanma ile ilgili uluslararası andlaşmaların belli hükümlerinin yürürlüğe konulması için gerekli bildirimleri yapma, uygulama alanının değiştirdiğini tespit etme, bunların hükümlerinin uygulamasını durdurma ve bunları sona erdirmeye Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olur ve Resmi Gazetede yayınlanır. Onaylama ve katılma konusu olan dış borç andlaşmalarının Türkçe metni ile andlaşmada muteber olduğu belirtilen dil veya dillerden biri ile yazılmış metni, Bakanlar Kurulu kararnamesine ekli olarak Resmi Gazetede yayınlanır (244 SK, m.2).

Dış borç andlaşması yürürlük tarihinin tespitine dair kararnamede belirtilen yürürlüğe giriş tarihinde kanun kuvvetini kazanır. Aynı zamanda, uygulama alanının değiştirdiği, uygulamasının durdurulduğu ve sona erdiği tarihler, bir Bakanlar Kurulu kararnamesiyle tespit edilerek Resmi Gazetede yayınlanır (244 SK, m.3).

Dış borçlanma ile ilgili kararname tasarısını Dışişleri Bakanlığınca hazırlanır. Uluslararası hukukun gerektirdiği her türlü belgelerin hazırlanması, Türkiye Cumhuriyeti adına yapılan andlaşmaları uluslararası kurullarda tescil ettirmek ve bu andlaşmaların resmi sicilini tutmak da Dışişleri Bakanlığının görevleri arasındadır (244 SK, m.4).

2.3. 4749 Sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun

4749 sayılı “Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun”, 28.03.2002 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe konulmuştur. Bu kanunla birlikte, bir taraftan dağınık mevzuat tek bir kanun çatısı altında düzenlenmiş, mali yükümlülük yaratan işlemlerde tek bir yetkili makam belirlenmiş ve kavramlarda tek düzelik sağlanırken diğer taraftan etkin borç ve alacak yönetimi yasal bir zemin bulmuştur.

Bu kanunla kamu finansmanı ve borç yönetimi alanında kullanılan terimler tek tek tanımlanmıştır (4749 SK, m.3). Böylece uygulama sırasında ortaya çıkacak sorunlar azaltılabilecektir. Aynı zamanda bu kanunla, Türkiye Cumhuriyeti adına iç ve dış borç almaya ve hazine garantisi vermeye, verilen garantilerin şartlarını değiştirmeye, hibe almaya ve vermeye, kamu kurum ve kuruluşlarına ikraz vermeye ve bu kapsamda oluşan Hazine alacaklarını yönetmeye, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar ile akdedilen ekonomik ve mali anlaşmalar kapsamında doğan ekonomik ve mali

nitelikteki hak ve yetkileri kullanmaya Hazine’den sorumlu Bakan yetkili kılınmıştır (4749 SK, m.4). Dolayısıyla tek bir otorite tarafından mali yükümlülük yaratan işlemlerin gerçekleştirilmesi sağlanmış olmaktadır.

Kanunun 5.maddesinde borçlanma limiti ve garanti limiti getirilmiştir. Yani, yılı bütçe kanununda belirtilen başlangıç ödenekleri toplamı ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark miktarı kadar net borç kullanımı yapılabilecektir. Diğer limitlerle ilgili hususlarda, bütçe kanunlarına atıf yapılmıştır.

Dış borçlanma başlığı adını taşıyan kanunun 7.maddesinde ise, Türkiye Cumhuriyeti adına herhangi bir dış finansman kaynağından Devlet dış borcu sağlamaya ve şartlarını tespit etmeye ve bu şartlar çerçevesinde mali yükümlülük altına girmeye, Türkiye Cumhuriyetinin borçlu sıfatı ile taraf olduğu anlaşmaların şartlarında değişiklik yapmaya Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan yetkili kılınmıştır. Aynı maddede, Devlet dış borcuna ilişkin anlaşmalar ve ilgili dokümanlara dair her türlü hazırlık, temas ve müzakereler Hazine Müsteşarlığı tarafından yürütülür ve sonuçlandırılır denilmektedir. Müsteşarlık, dış finansman kaynağından sağlanan dış finansman imkanlarını, genel ve katma bütçe dışındaki kamu kurum ve kuruluşları ile yatırım ve kalkınma bankalarına bir ikraz anlaşmasıyla aktarabilir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının yurtdışından sağlayacağı her türlü mali imkan, Hazine garantisiz olsa bile, Hazine Müsteşarlığının iznine tabidir. Buna ilave olarak, bu kurum ve kuruluşların diğer kurum ve kuruluşlar lehine verecekleri garantilerde de Hazine Müsteşarlığının izni gerekmektedir (4749 SK, m.8).

Bu Kanunun en önemli özelliği, kamu finansmanı ve borç yönetimi alanında temel kanun niteliğinde olmasıdır. Çünkü, kamu finansmanı ve borç yönetimine dair hükümler içeren 05.05.1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun ile 31.05.1963 tarihli ve 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun ile yılı bütçe kanunlarının, bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz (4749 SK, m.17). Ayrıca 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 6.maddesinde her türlü borçlanma, Hazine garantileri, Hazine alacakları ve nakit yönetimi konularında 4749 sayılı kanunun hükümlerinin uygulanacağına özellikle belirtilmiş olması, temel kanun niteliğinin teyidi olmuştur.

2.4. Genel Bütçe Kanunları

Konsolide bütçeyi oluşturan genel ve katma bütçelerin hazırlanması ve uygulanmasındaki şekil ve şartlar 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununda düzenlenmiştir. Bu kanuna göre, bütçe yılına ait gelir ve giderlere ilişkin hükümlerin Genel Bütçe Kanunu metninde yer alacağı, bütçe açığı varsa ne şekilde kapatılacağı, hükmü bir yılı aşacak süreli düzenlemelere yer verilmeyeceği belirtilmektedir (1050 SK, m.30). Aynı zamanda, özel bir kanunla veya Genel Bütçe Kanununda belirtilmiş bir izne dayanmadıkça kısa süreli bile olsa hiçbir istikrazın yapılamayacağı ve Hazine adına da kefil olunamayacağı ifade edilmektedir (1050 SK, m.33).

Günümüze kadarki bütçe kanunlarını incelediğimizde, dış borçlanma ile ilgili hükümlerin genel bütçe kanunu içersinde yer almasının nedeni olarak 1050 sayılı kanunun hükümlerinin uygulanması sonucuna ulaşılır. Çünkü 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu 33.maddesinde, özel bir kanunla veya genel bütçe kanununda belirtilmiş bir izne dayanmadıkça hiçbir istikrazın yapılamayacağı ve Hazine adına kefil olunamayacağı hükmü söz konusudur. Bunun neticesinde bütçe kanunlarında, her yıl tekrarlanan ve birbirinin kopyası özelliğindeki dış borçlanma ile ilgili kanun hükümleri yer almıştır.

Aynı zamanda, diğer yol ile -özel kanunun gerekliliği ki bu kanun 244 sayılı kanundur- borçlanma ve Hazinesinin kefilliği sağlanmıştır.

Bütçe kanunlarında (Bkz.1999 MYBK, m.34-36; 2000 MYBK, m.33-35; 2001 MYBK, m.33-35; 2002 MYBK, m.33-35) dış borçlanmayla ilgili üç başlık altında düzenleme yapılmaktadır. Birincisi, “Dış borçlanma”; ikincisi, “dış borçların ikraz, devir ve garanti edilmesi”; üçüncüsü ise, “244 sayılı kanun kapsamı dışında borçlanma”dır.

Ancak 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun 28.03.2002 tarihinde kabulünden sonraki bütçe kanunlarında garanti ve borçlanmaya ilişkin hükümler tek maddede toplanmıştır (2003 MYBK, m.26; 2004 MYBK, m.25). Böylece yıllardır önerilen, dış borçlanmayla ilgili hükümlerin genel bütçe kanunlarından çıkarılması ve belli bir kanun çerçevesinde düzenlenmesi fikri (Derdiyok, 1993: 55) büyük ölçüde gerçekleşmiş oldu.

Şimdiye kadar, bütçe kanunlarında da dış borçlanma konusunda yetkili makam olarak, Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlık gösterilmiştir. Dış borçlanma başlığı altında bütçe kanunlarında yer alan hükümde, dış proje kredisi olarak kullanılacak imkanların prosedürü ve gerekli bildirimlerin yapılacağı makam ile yetkili makamlar belirtilmiştir. Yabancı ülkeler, uluslararası kuruluşlar, yabancı bankalar ve yabancı ülkelerde yerleşik diğer finans kurumlarında her türlü amaçla ve uluslararası sermaye piyasasında kullanılan finansman araçları ile yapılacak

borçlanmalarla ilgili temas ve müzakereleri yürütmeye ve bu borçlanmalarla ilgili işlemleri sonuçlandırmaya ayrıca çeşitli garantileri vermeye Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir (1999 MYBK, m.35; 2000 MYBK, m.34; 2001 MYBK, m.34; 2002 MYBK, m.34).

2.5. 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

24.12.2003 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, köklü değişiklikler getirmektedir. Bu köklü değişikliklerden en önemlisi, 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu ile ek ve değişikliklerini yürürlükten kaldırmış olmasıdır (5018 SK, m.81-82). Hükümlerinin büyük çoğunluğunun yürürlüğe giriş tarihi 2005 yılı Ocak ayı olan bu yeni kanunda, her türlü iç ve dış borçlanma, yurtdışından hibe alınması, borç ve hibe verilmesi ve bunlara ilişkin geri ödemeler, Hazine garantileri, Hazine alacakları, nakit yönetimi ve bunlarla ilgili diğer hususlarda 4059 sayılı kanun ve 4749 sayılı Kanun hükümlerinin geçerli olduğu açıkça belirtilmiştir (5018 SK, m.6). Dolayısıyla dış borçlanma konusunda temel kanun hükmünde olan 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ile Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevlerini anlatan 4059 sayılı kanun hükümleri belirleyici olacaktır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun amacı, kamu mali yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm mali işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve mali kontrolü düzenlemektir (5018 SK, m.1). Aynı zamanda, hesap verebilirliği, mali saydamlığı, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını sağlamayı da amaç edinmiş olan bu kanun, kamu idare bütçelerinde temel düzenlemeler içermektedir. Bütçeler; merkezi yönetim bütçesi, sosyal güvenlik kurumları bütçeleri ve mahalli idareler bütçeleri olarak tasnif edilmiştir. Merkezi yönetim bütçesi ise, genel bütçe, özel bütçe ile düzenleyici ve denetleyici kurum bütçesi olarak üçe ayrılmaktadır (5018 SK, m.12). Dolayısıyla kamu idare bütçeleri, 2005 yılından itibaren tamamen farklı bir tasnife tabidir.

3. DIŞ BORÇLANMADAN SORUMLU KAMU KURUM VE KURULUŞLARI

Dış borçlanmadan sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ile bunların görev ve sorumlulukları son yapılan kanuni düzenlemeler ile daha belirgin olarak ortaya konulmuştur. Özellikle kamu borçlanması alanında temel kanun niteliğindeki 4749 sayılı kanun ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının

teşkilat kanunları, dış borçlanmadaki görev ve sorumlulukların tespitine yardımcı olan mevzuat hükümlerini içermektedir.

En başta Hazine Müsteşarlığı olmak üzere çeşitli kamu kurum ve kuruluşları dış borçlanmada görevlendirilmişlerdir. Bunlar; Hazine Müsteşarlığı, Bakanlar Kurulu, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Merkez Bankası, Dışişleri Bakanlığı'dır.

Dışişleri Bakanlığı'nın dış borçlanmayla ilgisi 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun çerçevesinde olmaktadır. Çünkü dış borçlanmayla ilgili olarak yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlar ile bunların temsilcilikleri ve temsilcileriyle yapılacak görüşmeler ve işlemler Dışişleri Bakanlığı'nın bilgisi ve işbirliği dahilinde olacaktır.

3.1. Bakanlar Kurulu

Hazine yatırım garantisi ve Hazine ülke garantisi vermeye ve verilen garantilerin şartlarında değişiklik yapmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir (4749 SK, m.4). Yılı bütçe kanununda belirtilen başlangıç ödenekleri ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark miktarı kadar net borç kullanımı yapılabilir. Borç yönetiminin ihtiyaçları ve gelişimi dikkate alınarak, bu limit yıl içinde en fazla yüzde beş oranında artırılabilir. Bu miktarın yeterli olmadığı durumlarda ilave yüzde beşlik bir tutar, ancak Bakanlar Kurulu kararı ile artırılabilir (4749 SK, m.5).

Dış borçlanmada, tahvil ihracı ile ilgili anlaşmalar dışında Türkiye Cumhuriyetinin borçlu sıfatıyla taraf olduğu anlaşmalar, anlaşmada daha sonraki bir tarih kararlaştırılmamışsa imzalandıkları tarih itibarıyla Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe girer. Ayrıca ikili işbirliği protokolleri çerçevesinde sağlanan dış finansman ile gerçekleştirilecek projelerin protokol ve finansman anlaşmalarında Kamu İhale Kanunu hükümleri dışında rekabet esasına dayalı olmak şartıyla farklı ihale usul ve esaslarının uygulanacağı öngörülebilmesi için, protokol imzalanmadan önce Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının uygun görüşlerinin, protokol imzalandıktan sonra ise Bakanlar Kurulu kararının alınması zorunludur (4749 SK, m.7).

Diğer taraftan, Türkiye Cumhuriyeti adına, yabancı ülkeler, yabancı ülkelerin kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve oluşturulacak uluslararası yardım konsorsiyumlarına borç vermeye, bu borcun esas ve şartlarını belirlemeye, verilen borçların yeniden yapılandırılmasına, Hazine Müsteşarlığının görüşü ve Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkilidir (4749 SK, m.10).

3.2. Hazine Müsteşarlığı

Cumhuriyet tarihinde çeşitli adlar alan Hazine Müsteşarlığı, 1960-1983 yılları arasında Maliye Bakanlığı’nın bünyesindeyken 1983 yılında “Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı” adıyla Başbakanlığa bağlanmıştır. 9 Aralık 1994 tarih ve 4059 sayılı Kanun gereği Dış Ticaret’ten ayrılarak “Hazine Müsteşarlığı” adıyla bugünkü yapısına kavuşmuştur.

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında kanunun 4.maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti adına Devlet iç borcu ve Devlet dış borcu almaya, Hazine geri ödeme garantisi, Hazine karşı garantisi vermeye ve verilen garantilerin şartlarında değişiklik yapmaya, hibe almaya, dış finansman imkanlarını dış borcun devri, dış borcun ikrazı, dış borcun tahsisi yoluyla kullandırmaya ve yeni mali yükümlülük yaratmaya, bu borç ve yükümlülükler ile bunlardan kaynaklanan Hazine alacaklarını yönetmeye Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan yetkili kılınmıştır. Bakan bu yetkisini ve bu kanunla kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesine ilişkin yetkilerinden uygun gördüklerini ilgili bütçe yılında geçerli olmak üzere Hazine Müsteşarlığına devredebilir.

Dış borçlanma konusunda Hazineden sorumlu Bakanın yetkileri daha detaylı olarak kanunun 7.maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti adına herhangi bir dış finansman kaynağından Devlet dış borcu sağlamaya ve mali dış koşulları da dahil olmak üzere şartlarını tespit etmeye ve bu şartlar çerçevesinde mali yükümlülük altına girmeye, dış borcun ikrazı yoluyla kullanılan dış finansman imkanlarının koşullarını belirlemeye ve bu imkandan yapılması gereken geri ödemeleri hesaben ikraz veya krediye dönüştürmeye Bakan yetkili kılınmıştır.

Türkiye Cumhuriyetinin borçlu sıfatı ile taraf olduğu anlaşmaların şartlarında değişiklik yapmaya Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan yetkilidir. Devlet dış borcuna ilişkin anlaşmalar ve ilgili dokümanlara dair her türlü hazırlık, temas ve müzakereler Hazine Müsteşarlığı tarafından yürütülür ve sonuçlandırılır (4749 SK, m.7). Aynı durum hazine garantileri sağlanmasına ve sağlanan Hazine garantilerinin şartlarında değişiklik yapılmasına ilişkin olarak da geçerlidir.

Ayrıca, Hazinenin devlet dış borcu kapsamında ortaya çıkan yükümlülüklerinin uluslararası sermaye piyasalarında mevcut muhtelif finansal araçlar vasıtasıyla yönetimi amacıyla, takas dahil her türlü türev ürüne ilişkin anlaşma Bakan tarafından yapılacak ve bu anlaşmalara ilişkin temas ve müzakereler ise Hazine Müsteşarlığı tarafından gerçekleştirilecektir (4749 SK, m.12).

Kendisine verilen görev ve yetkileri yerine getirebilmek için Hazine Müsteşarlığı bünyesinde çeşitli hizmet birimleri oluşturulmuştur. Bunlardan iki tanesi dış borç işlemleri ve yönetimi konusunda genel müdürlük olarak

faaliyet göstermektedir. Bunlar; Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğüdür.

Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğünün görevleri arasında, dış kamu borçlarının hazırlık, akit, kefalet ve garanti işlemlerini yürütmek, müzakere ve görüşmeleri yapmak, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletler, uluslararası ekonomik ve mali kuruluşlar, banka ve fonlarda ülkemizi temsil etmek, bu kuruluşlarla ve bunların temsilcilik ve temsilcileri ile ekonomik ve mali konularda temas ve müzakerelerde bulunmak, uluslararası anlaşmalara imza koymak, sözkonusu anlaşmalara ilişkin her türlü işlemi yürütmek, uluslararası mali piyasalarda mevcut finansman araçlarını kullanmak suretiyle dış borç yükünü hafifletici her türlü işlemi yapmak bulunmaktadır (4059 SK, m.2/c).

Dış borçlanmanın gerçekleştirilmesi ile ilgili her türlü işlemi gerçekleştiren Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü, dış borç yönetim fonksiyonlarından politika tespiti, operasyon ve analiz işlemlerini görevleri gereği yerine getirmektedir. Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü, çeşitli daireler ve bu dairelerin birden fazla şubelerinden oluşan örgüt yapısına sahiptir. Müdürlük bünyesindeki daireler şunlardır; dünya bankası projeleri dairesi, özel projeler dairesi, IMF ile ilişkiler ve ödemeler dengesi dairesi, çok uluslu kuruluşlar dairesi, uluslararası sermaye piyasaları dairesi, risk yönetimi dairesi, Avrupa Birliği kuruluşları ile ilişkiler dairesi, ikili finansman dairesidir (Bal, 2001: 246-247, 332).

Hazine Müsteşarlığı bünyesindeki bir diğer müdürlük olan Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğü birçok görevinin yanı sıra, borçlanma politika, ilke ve stratejilerini belirlemek, uzun vadeli ve yıllık borçlanma programlarını hazırlamak, risk yönetimi kapsamında alınacak tedbirleri tespit etmek, uygulamayı değerlendirmek ve raporlamak; dış borçlanma da dahil olmak üzere ödeme, erken ödeme, kayıt işlemlerini yürütmek, Hazinesinin dış borç garantisi verdiği konulara ilişkin olarak garantinin yerine getirilmesine yönelik ödemeleri borç idaresi altında yapmak ve bu amaçla Devlet Borçları Saymanlığı kurmak ve yönetmek, borç yönetiminin hesabını tutmak, Türkiye'nin dış borç veri tabanını oluşturmak görevleri de vardır (4059 SK, m.2/a). Dolayısıyla, alınan dış borçların kullanım takibi, muhasebeleştirilmesi ve geri ödemesinden sorumlu birim olarak hizmet vermektedir. Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğü, düzenleme, muhasebe ve istatistiksel analiz gibi fonksiyonlarını yerine getirebilmek için, borç idaresi, nakit idaresi ve fon idaresi olarak örgütlenmiştir. Borç idaresi ise, dış borç izleme dairesi, devlet borçları dairesi, iç borç izleme dairesi ve devlet borçları saymanlığı birimlerinden oluşmaktadır (Bal, 2001: 248, 333).

3.3. Maliye Bakanlığı

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında kanunu incelediğimizde Maliye Bakanlığının bazı konularda yetkilendirildiğini görüyoruz. İkili işbirliği protokolleri çerçevesinde sağlanan dış finansman ile gerçekleştirilecek projelerin protokol ve finansman anlaşmalarında Kamu İhale Kanunu hükümleri dışında rekabet esasına dayalı olmak şartıyla farklı ihale usul ve esaslarının uygulanacağını öngörülebilmesi için, protokol imzalanmadan önce Hazine Müsteşarlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının ve Maliye Bakanlığının uygun görüşlerinin alınması gerekmektedir (4749 SK, m.7).

Hazine alacaklarının kaynakta tahsilatını gerçekleştirebilmek için, genel ve katma bütçe dışı kuruluşlara genel bütçeden yapılacak aktarmalarda ilgili duruma göre Maliye Bakanı yetkili olabilmektedir (4749 SK, m.11).

Özellikle devlet borçlarının bütçeleştirilmesi ve muhasebeleştirilmesinde Maliye Bakanlığının doğrudan sorumluluğu vardır. Dış finansman imkanlarından kullanılanlar, dış borç kaydı yapıldıktan sonra bu tür bilgiler Hazine Müsteşarlığı tarafından Maliye Bakanlığına bildirilir. Bu kullanımların bütçeleştirilmesine ve muhasebeleştirilmesine ilişkin esas ve usulleri Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı birlikte belirler (4749 SK, m.14).

3.4. Devlet Planlama Teşkilatı

Kamu kesimi yatırım programları ve projeleri DPT tarafından incelenir. Uygun görülen yatırımlar, yıllık yatırım programına alınır ve böylece bu yatırımların finansman yapıları da ortaya çıkmış olur. Dolayısıyla dış finansman ile gerçekleştirilecek projelerin yatırım programındaki yeri ve önceliği hususunda Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı görüşünün alınmasını öngören kanun hükmü (4749 SK, m.8) yerine getirilmiş olmaktadır.

2004 yılı yatırım programında 196.1 katrilyon TL tutarında 3555 adet proje bulunmaktadır. Bunlardan 112.6 katrilyon TL tutarındaki 231 adet proje için kısmen veya tamamen dış proje kredisi öngörülmektedir. 2004 yılında 3555 proje için tahsis edilen 11.9 katrilyon TL tutarındaki ödeneğin yüzde 23’ü olan 2.8 katrilyon TL tutarındaki bölümün dış proje kredisi ile sağlanması hedeflenmiştir (2005 Yılı Programı: 29).

Aynı zamanda, Kamu İhale Kanunu hükümlerinden farklı ihale usul ve esaslarının rekabet esasına dayalı olmak şartıyla uygulanabilmesi için DPT’nin uygun görüşünün alınması zorunludur (4749 SK, m.7).

3.5. Merkez Bankası

1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununda, bankanın temel görev ve yetkileri belirtilirken başlıca müşavirlik görevleri arasında bankanın, hükümetin mali ve ekonomik müşaviri, mali ajanı ve haznedarı olduğu ifade edilmektedir (1211 SK, m.4). Bu görevlerin detayı incelendiğinde, Merkez Bankası hükümetin mali ve ekonomik istişare organı olduğu görülmektedir. Bu yüzden Merkez Bankası, yabancı ülkelerle yapılacak mali ve ticari anlaşmalara ilişkin müzakerelerde temsilci bulundurulur. Özellikle banka, hükümetin haznedarıdır. Bundan dolayı, gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında tahsilat ve ödemeler ile her çeşit para nakil ve havale işlerini ve Hazine işlemlerini ücretsiz yapar (1211 SK, m.41). Merkez Bankasınınca transferi sağlanan dış borç ödemeleri şunlardır (Bal, 2001: 244):

- Merkez Bankasının borçlu sıfatı ile doğrudan sağladığı krediler: Dresdner Bank vb.
- Hazinesin borçlu sıfatı ile doğrudan sağladığı krediler: uluslararası sermaye piyasası kredileri ve sendikasyonlar
- Hazinesin garantörlüğünde çeşitli kamu kuruluşlarınca sağlanan krediler
- Savunma sanayi fonundan karşılanan askeri amaçlı krediler
- Diğer askeri amaçlı krediler.

1980 öncesinde Merkez Bankası, dış borçlar ve yönetiminden sorumlu temel kurum iken günümüzde Hazine Müsteşarlığı tarafından bu görev yürütülmektedir. Ancak Merkez Bankası, uluslararası rezervler ile birlikte ülkenin dış varlıklarını yönetmek bakımından hala önemli bir konuma sahiptir. Öte yandan, kısa vadeli dış borçların izlenmesi Merkez Bankası tarafından gerçekleştirilmektedir. Merkez Bankasının sermaye hareketlerini izleme ve ödemeler bilançosu hazırlama görevleri, kısa vadeli dış borçların izlenmesindeki güçlüklerin aşılmasında yardımcı olmaktadır (Bal, 2001: 243-245).

4. SONUÇ

Anayasal çerçevede kamu borçlanması konusunda yasama organı yetkili kılınmaktadır. Daha sonra kanunlarla bu yetki, hükümet veya bir bakanlığa verilmektedir

Dış borçlanma konusunda ilgili mevzuat; Anayasalar, 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun, 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç

Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu, 1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Genel Bütçe Kanunlarıdır.

Özellikle 28.03.2002 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren 4749 sayılı “Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun”un en önemli özelliği, kamu finansmanı ve borç yönetimi alanında temel kanun olmasıdır. Çünkü 05.05.1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun ile 31.05.1963 tarihli ve 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayımlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun ile yılı bütçe kanunlarının kamu finansmanı ve borç yönetimine dair hükümleri eğer 4749 Sayılı Kanuna aykırı ise bu hükümler uygulanmaz. Ayrıca 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 6.maddesinde her türlü borçlanma, Hazine garantileri, Hazine alacakları ve nakit yönetimi konularında 4749 sayılı kanunun hükümlerinin uygulanacağını özellikle belirtilmiş olması, temel kanun niteliğinin teyidi olmuştur.

Bu kanunla birlikte, bir taraftan dağınık mevzuat tek bir kanun çatısı altında düzenlenmiş, mali yükümlülük yaratan işlemlerde tek bir yetkili makam belirlenmiş ve kavramlarda tek düzelik sağlanırken diğer taraftan etkin borç ve alacak yönetimi yasal bir zemin bulmuştur.

Dolayısıyla 4749 Sayılı Kanunda, Türkiye Cumhuriyeti adına herhangi bir dış finansman kaynağından Devlet dış borcu sağlamaya ve şartlarını tespit etmeye ve bu şartlar çerçevesinde mali yükümlülük altına girmeye, Türkiye Cumhuriyetinin borçlu sıfatı ile taraf olduğu anlaşmaların şartlarında değişiklik yapmaya Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan yetkili kılınmıştır. Bu çerçevede, Devlet dış borcuna ilişkin anlaşmalar ve ilgili dokümanlara dair her türlü hazırlık, temas ve müzakereler Hazine Müsteşarlığı tarafından yürütülür ve sonuçlandırılır denilmektedir. Hazine Müsteşarlığı, dış finansman kaynağından sağlanan dış finansman imkanlarını, genel ve katma bütçe dışındaki kamu kurum ve kuruluşları ile yatırım ve kalkınma bankalarına bir ikraz anlaşmasıyla aktarabilir.

Böylece 1980 öncesinde özellikle Merkez Bankası ve 1985’e yılına kadar Maliye ve Gümrük Bakanlığı, dış borçlar ve yönetiminden sorumlu temel kurumlar iken günümüzde Hazine Müsteşarlığı tarafından bu görev yürütülmektedir. Aslında bu görev, Hazine Müsteşarlığına 1987 Mali Yılı Bütçe Kanunu ile verilmişti. Daha sonraki bütçe kanunlarında da dış borçlanma konusunda yetkili makam olarak, Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlık gösterilmiştir.

Diğer taraftan bütçe kanunlarında dış borçlanmayla ilgili çeşitli hükümler de yer almaktaydı. 4749 sayılı kanun ile bu hükümlerin genel bütçe kanunlarından çıkarılması ve belli bir kanun çerçevesinde düzenlenmesi sağlanmıştır.

Dolayısıyla dış borçlanma konusunda, temel kanun hükmünde olan 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ile Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevlerini anlatan 4059 sayılı kanun hükümleri belirleyici olacaktır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının yurtdışından sağlayacağı her türlü mali imkan, Hazine garantisiz olsa bile, Hazine Müsteşarlığının iznine tabidir. Buna ilave olarak, bu kurum ve kuruluşların diğer kurum ve kuruluşlar lehine verecekleri garantilerde de Hazine Müsteşarlığının izni gerekmektedir.

Dış borçlanmanın gerçekleştirilmesi ile ilgili her türlü işlemi Hazine Müsteşarlığının Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü yapmaktadır. Dış borçlanmanın gerçekleştirilmesine müteakip muhasebeleştirme ve geri ödemeye ilişkin işlemleri ise, Hazine Müsteşarlığının Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğü gerçekleştirilmektedir.

Ancak Hazine Müsteşarlığının dış borçlar ve yönetiminden sorumlu temel kurum olması, başka kamu kurumlarının sorumluluklarının olmadığını göstermez. Bakanlar Kurulu, Maliye Bakanlığı, Merkez Bankası, DPT ve Dışişleri Bakanlığı dış borçlanmayla ilgili çeşitli konularda yetkili kılınmışlardır.

KAYNAKLAR

1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu, *RG:09.06.1927-606*.

1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, *RG:17.05.1969-13201*.

1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu, *RG:26.01.1970-13409*.

1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu, *RG:30.06.1999-23741 (Mükerrer)*

2000 Mali Yılı Bütçe Kanunu, *RG:30.12.1999-23922(Mükerrer)*

2001 Mali Yılı Bütçe Kanunu, *RG:30.12.2000-24273*

2002 Mali Yılı Bütçe Kanunu, *RG:22.12.2001-24618 (Mükerrer)*

2003 Mali Yılı Bütçe Kanunu, *RG:31.03.2003-25065 (Mükerrer)*

2004 Mali Yılı Bütçe Kanunu, *RG:28.12.2003-25330 (Mükerrer)*

2005 Yılı Programı, *RG:19.10.2004-25618*

- 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun, *RG:11.06.1963–11425*.
- 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, *RG:20.12.1994–22147*
- 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun,
RG: 09.04.2002–24721.
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, *RG:24.12.2003–25326*.
- Bal, Harun (2001), *Uluslararası Finansman, Dış Borç Yönetimi ve Türkiye*, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul.
- Derdiyok, Türkmen (1993), *Türkiye’de Dış Borç Yönetimi*, T.C. Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Ankara.
- DPT (2001), *Borçlanma, İç ve Dış Borç Yönetimi Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara.
- Karakoç, Yusuf (2003), “Kamu Kesimi İç Borçlanma İşlemlerinin Hukuki Niteliği”, *XVIII. Türkiye Maliye Sempozyumu 12–16 Mayıs 2003*, T.C. Marmara Üniversitesi, Maliye Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No:16.
- Meriç, Metin (1993), “Devletin Borçlanma Hakkı ve Yetkisi”, *Sayıştay Dergisi*, S.11 (Ocak-Mart).
- T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı (Nisan 2003), *Kamu Borç Yönetimi Raporu*, Ankara.
- Ulusoy, Ahmet (2001), *Devlet Borçlanması*, Trabzon.